

Hovedkroppe, porcelænsdukker og mudderbørn

En diskussion af pædagogers forståelse af dansk daginstitutionspraksis

Af Jytte Juul Jensen
VIA, Pædagoguddannelsen Aarhus

B U P L

Hovedkroppe, porcelænsdukker og mudderbørn

En diskussion af pædagogers forståelse
af dansk daginstitutionspraksis

Af Jytte Juul Jensen
VIA, Pædagoguddannelsen Aarhus

Undersøgelsen og udgivelsen er finansieret af
BUPL's forskningsmidler.

Kontaktperson i BUPL er:
Konsulent Peter Engelbrekt Petersen, ppn@bupl.dk

B U P L

BUPL
Blegdamsvej 124
2100 København Ø
bupl.dk/forskning

December 2014

ISBN: 978-87-7738-225-3

Indhold

Forord	5
Tre velfærdsmodeller	6
At forstå forståelser – metoden i det empiriske studie	8
Tre daginstitutionslogikker baseret på pædagogers forståelse af pædagogisk praksis	10
Tre daginstitutionslogikker ifølge danske pædagoger	12
Hverdagslivsgøremål, børneinitieret leg og voksentilrettelagte aktiviteter – dagligdagens tre rum	14
Hverdagslivsgøremål	15
Voksentilrettelagte aktiviteter	18
Hovedkroppen, flinkekroppen og den frie, naturlige barnekrop	20
Voksenkroppe og stemning	22
Udeliv	25
Børn på tværs af alder	27
Afslutning	29

Forord

Der er stor forskel på livet i en dansk, engelsk og ungarsk daginstitution, men hvad er egentlig kerneværdier i dansk pædagogisk praksis? Hvilken forståelse af det gode arbejde har danske pædagoger? Hvad kendetegner det danske børnesyn? Det har jeg undersøgt i et forskningsprojekt. Projektet er et kvalitativt, empirisk studie med titlen 'Pædagogers forståelse af dansk institutionspraksis – ud fra filmoptagelser af praksis fra England, Ungarn og Danmark'.

Jeg har fremvist filmoptagelser af tre landes daginstitutionspraksis for grupper af pædagoger. Det har affødt diskussioner i fokusgrupperne, og de sætter ord på, hvordan man kan forstå værdierne i dansk pædagogisk arbejde. I det følgende gives der nogle smagsprøver på mine resultater.

Først oprises de tre landes velfærdsmodeller. Pædagogerne ser tre forskellige institutionslogikker i de tre film: en førskolelogik i den engelske film, en familie- og omsorgslogik i den ungarske film og den danske selvforståelse, som er en offentlig børnerumslogik. Disse logikker, som jeg har sat ind i et skema, afspejler forskellige hverdagspraksisser og professionsforståelser. Temaerne hverdagslivsgøremål og voksentilrettelagte aktiviteter fremlægges. Desuden ser pædagogerne forskellige kropsordener både for børn og voksne, og udelivet prioriteres forskelligt i de tre logikker. Det sidste tema er Danmarks tradition med at have børn på tværs af alder i daginstitutioner.

Pjecen er tænkt som diskussionsmateriale i daginstitutioner og på uddannelsessteder. Til at stimulere jeres diskussioner er der til hvert tema skrevet diskussionsspørgsmål, og der er et link til nogle filmscener fra de tre film, som pædagogerne så og diskuterede. Se filmscenerne, læs temaerne og diskussionsspørgsmålene, og diskuter. Hvad er jeres forståelser af god dansk pædagogisk praksis?

God læselyst.

Jytte Juul Jensen

Hele forskningsrapporten findes på: bupl.dk/forskning

Tre velfærdsmodeller

Børnepasningsmarkedet i England

– en nyliberal velfærdsmodel

England er et af de få lande i Europa, der bygger dag-institutionsområdet op omkring et privat marked. Dette børnepasningsmarked er meget opsplittet og ofte uigenkendskeligt for forældre. Kun førskoletilbud for tre- og fireårige er det offentlige involveret i, men det er halvtids-tilbud, og de holder lukket i ferier. England har kun i meget begrænset omfang offentligt drevne daginstitutioner, og de er målrettet mod børn med særlige problemer. Hele 81 % af de engelske daginstitutioner er private, ejet og drevet af profitvirksomheder eller frivillige nonprofitorganisationer. Her må forældre selv på markedet for at købe en plads, for ansvaret ses som et privat ansvar og ikke som en del af en offentlig velfærdsydelse. Et privat marked medfører store prisforskelle i forældrebetalingen og store kvalitetsforskelle mellem institutionerne, hvor rige forældre har råd til at betale for kvalitetsinstitutioner, og middelklassen og fattige må nøjes med institutioner af langt ringere kvalitet. På et børnepasningsmarked eksisterer der ikke lige muligheder for børn. I det nyliberale tankegods er der en manglende tro på offentlige velfærdsydelser.

Historisk har der været en opsplittning på daginstitutionsområdet mellem uddannelsesområdet og det sociale område. Den obligatoriske skolealder er fem år, og mange børn begynder tidligere. Retten til en plads som barn er

meget begrænset set med danske øjne. Der er garanteret og gratis nursery education til alle tre- og fireårige børn i 15 timer om ugen. Forståelsen bag disse tilbud er førskoletækning.

Med hensyn til personalets uddannelsesniveau ligger det engelske personale lavt. Kun for de førskoleorienterede halvdagstilbud er der krav om, at lederen skal have en uddannelse på bachelorniveau. I de andre tilbud har personalet et lavt kvalifikationsniveau, hvor mange ledere ikke engang har en uddannelse på bachelorniveau. Erhvervsfaglige kvalifikationer på forskellige niveauer dominerer inden for den private og frivillige sektor.

Det todelte daginstitutionssystem i Ungarn

– en østeuropæisk velfærdsmodel

Ungarn har gennem sin historie været udsat for store politiske omvæltninger. Siden kommunismens fald har fabrikslukninger, arbejdsløshed, nedskæringer af de offentlige udgifter, ændret familiesyn og faldende fødselstal haft stor indflydelse på daginstitutionsområdet. Den økonomiske recession har forværret arbejdsløsheden og uligheden. Den østeuropæiske model med tre års barselsorlov understøtter de klassiske familieværdier, hvor det anses som bedst for barnet at være hjemme hos moderen de første tre år. Mange vuggestuer er lukket siden murens fald.

Ungarn har et opsplittet, todelt daginstitutionssystem: et gældende for børn under tre år og et for børnehalebørn. En stor andel af børn er i børnehave, næsten 90 %, hvorimod kun godt hvert tiende barn under tre år er i vuggestue. Børnehaver er det første trin i uddannelsessystemet, og det er obligatorisk for femårige at gå i børnehave. De relativt gode barselsorlovsbestemmelser, indtil barnet er tre år, har betydet, at de allerfleste børn under tre år passes af moderen

Til arbejdet i de to institutionstyper hører to forskellige uddannelser, hvor børnehavepædagoger er højest uddannede med en mellemlang videregående uddannelse på bachelorniveau, og personalet i vuggestuerne har en gymnasial uddannelse. Næsten alt personale er kvinder.

Det sammenhængende daginstitutionssystem i Danmark – en nordisk velfærdsmodel

Det særligt danske er en sammentænkning af hele 0-6-årsområdet, og kimen hertil opstod for over 100 år siden med Folkebørnehaverne, der integrerede et pædagogisk, et socialt og et pasningsmæssigt formål (care and education). Siden da har daginstitutionerne ikke kun været pasning, men også et pædagogisk udviklingsmiljø, hvortil der kræves uddannet personale. Den sammenhængende tænkning ses også i institutionernes fysiske udformning med de aldersintegrerede institutioner, der både modtager børn under og over tre år. Og de bliver flere og flere. Alle børn har, hvis deres forældre ønsker det, ret til en plads i et offentligt tilbud fra seksmånedersalderen til den obligatoriske skolealder. Det har få lande.

Daginstitutionsområdet er i dag et af de store velfærdsområder og er præget af stor offentlig involvering i finansiering og drift med en decentralisering til kommunerne. I de senere år er der dog sket en stigende centralisering. Den nyliberale tilgang til daginstitutioner, hvor de ses som 'et gode', der skal købes af forældrene på et marked, er meget i modstrid med den altdominerende danske tilgang til daginstitutioner som 'et offentligt gode og barnet som en samfundsborger'.

Pædagoger med en uddannelse på bachelorniveau udgør over 60 % af de ansatte, hvilket er et meget højt uddannelsesniveau i europæisk sammenhæng. Ligeledes har de uddannede, pædagogerne, den samme uddannelse, uanset hvilken aldersgruppe af børn de arbejder med. Dette er også et særsyn uden for Norden.

At forstå forståelser

– metoden i det empiriske studie

Forskningsprojektet er et kvalitativt studie, hvor dataindsamlingen foregår ved en metode, hvor fokusgrupper bestående af pædagoger og andre involverede i det pædagogiske arbejdsfelt får vist filmoptagelser af hverdagens praksis i daginstitutioner i England, Ungarn og Danmark. Disse film fungerer som interviewspørgsmål. Metodens styrke til at få indsigt i forståelser ligger dels i dens æstetiske udtryk i form af billeder med filmmediets sanselighed og umiddelbarhed, dels i dens eksotiske udtryk i form af udenlandsk praksis i England og Ungarn. Filmene involverer og berører pædagogerne og bliver en linse, hvorigennem de via en dobbeltvurdering sprogliggør, både hvad de ser på filmene, og hvordan de som profession ideelt set ville handle. Hermed formuleres en praksisviden, og der udvikles et fagsprog. Filmene gør det muligt gennem pædagogernes diskussioner af filmene at efterspore deres forståelser af de særlige danske kvaliteter.

Den umiddelbare forskningsgenstand er ikke de tre landes daginstitutionspraksis, men forståelser hos danske pædagoger og de andre fokusgrupper af dansk pædagogisk praksis. De anvendte film har været mit medium, der har fungeret som et meget åbent spørgsmål: Hvad tænker I, når I ser det her? Gennem dette meget åbne spørgsmål undersøges det, hvad grupperne tager op, hvad de udtrykker af idealer og værdier, hvad de reflekterer over og eventuelt giver sig til at diskutere. Der ses

også på, hvilke begrundelser og forklaringer der indgår, når de taler om den viste praksis og inspireret heraf taler om egen praksis.

Filmene har hver en varighed på ½ time. I det følgende er der til hvert tema links til enkelte scener fra de tre film.

Tre daginstitutionslogikker baseret på pædagogers forståelse af pædagogisk praksis

” De har hver deres logikker og dagsordener, men grundlæggende behandler de børnene ordentligt, samtidig med at udgangspunktet er så forskelligt, at man næsten ikke fatter, hvordan det kan lade sig gøre, når de samtidig bliver behandlet så påfaldende respektfuldt” (akademiker).

Ifølge citatet bliver børnene i de tre film behandlet ordentligt og respektfuldt. Også pædagog- og underviserinformanterne udtrykker det samme, og de ønsker hermed at sige, at deres kritiske kommentarer og forståelser specielt af de to udenlandske film skal ses i lyset af, at de overordnet finder, at børnene bliver behandlet godt, og der ligger generelt ingen fordømmelse af de viste handlinger i filmene. De udtrykker samtidig en vigtig forståelse for, at pædagogisk praksis kan foregå på mange forskellige måder.

Akademikeren udtrykker ligeledes i citatet ovenfor, at de tre film har ”hver deres logikker og dagsordener”. Ikke kun ovenstående akademiker, men også pædagogerne og underviserne ser tre forskellige institutionslogikker. Ved brugen af ordet institutionslogik udtrykkes det, at en overordnet logik styrer den pædagogiske praksis.

De tre logikker har jeg valgt at betegne som

- førskolelogik
- familie- og omsorgslogik
- offentlig børnerumslogik.

Disse begreber er udledt af mine analyser, der viser en gennemgående og overordnet forståelse hos pædagogerne og de andre informanter. Logikken er den rationalitet, der overordnet styrer daginstitutionens hverdagspraksis. I skemaet opstilles de tre institutionslogikker og temaer, der afspejler logikkerne. Nogle af temaerne fremstilles herefter i pjecen. De afspejles gennem forskellige formål med daginstitutionerne og derved forskellige professionsforståelser. Dette giver sig udslag i forskellige prioriteringer i dagligdagen omkring voksentilrettelagte aktiviteter, børneinitieret leg og hverdagslivsgøremål. De tre logikker opstiller hver sin forståelse af den respektable børne- og voksenkrop og sætter en bestemt rytme og stemning. Kontrolsystemet, den sproglige kommunikation og interaktionen mellem børn og voksne bliver forskellig. Hvor stor aldersspredning der findes i børnegrupperne, viser forskellige læringssyn. Også i materialevalg og institutionens fysiske indretning såvel indenfor som udenfor kan institutionslogikkerne ses. Børnesynet er ifølge pædagogerne grundlæggende ikke det samme. I den engelske film er det lærende barn i centrum, og derved hovedkroppen, og i den ungarske film ser de

porcelænsdukker og børn, der behandles som skrøbelige. Med deres danske børnesyn ser de det legende og aktive naturlige barn. Mudderbarnet har jeg brugt som metafor for denne forståelse. Den samfundsmæssige kontekst for de tre logikker er forskellige velfærdsmodeller: den nyliberale model i England, den østeuropæiske model i Ungarn og den nordiske velfærdsmodel i Danmark. De tre velfærdsmodeller afspejler forskellige forståelser af daginstitutionernes samfundsmæssige opgave.

Tre daginstitutionslogikker ifølge danske pædagoger

	DEN ENGELSK FILM	DEN UNGARSK FILM	DEN DANSKE FILM
TEMA			
Generel institutionslogik	Førskolelogik	Familie- og omsorgslogik	Offentlig børnerumslogik
Børnenes alder	Mellem to og fire år	Toårige	0-6-årige
Professionsforståelse De ansattes faglige profil	Nursery nurse 'Førskolelærer'	Vuggestueomsorgsarbejder	Pædagog
Dagligdagens rum	Voksentelelagte aktiviteter	Hverdagslivsgøremål	Børneinitieret leg Voksentelelagte aktiviteter Hverdagslivsgøremål
Hverdagslivsgøremål: Måltidet	Servicering og spisesituationer – det institutionaliserede måltid	Et ordentligt måltid mad Måltidet som opdragelse til familielivet	Fællesskabet og hyggen – det gode måltid i det offentlige børnerum
Hverdagslivsgøremål: toiletbesøg	Potte: barnliggørelse og servicering	Små toiletter: støtte til selvhjulpenhed	Små toiletter. Støtte til selvhjulpenhed
Voksentelelagte aktiviteter	Strukturerede aktiviteter for hele børnegruppen næsten hele dagen	Leg og aktiviteter blandes og foregår i små grupper	Leg og aktiviteter blandes og foregår i små grupper
Den respektable barnekrop	Hovedkroppen med den disciplinerede barnekrop	Flinkekroppen med den rolige, afrettede barnekrop	Den frie, naturlige barnekrop – gerne dyrket udenfor
Voksenkroppe	De udførte deres arbejde, og der var få følelser involveret	Den pæne, omsorgsfulde mormortype eller barneplejersken En rigtig frøken	Den kropsligt deltagende og udtryksfulde pædagog
Tempo/rytme/stemning	Mange skift Stille og rolig	Ro Regelmæssighed Orden	Lethed og glæde Fordybelse Børnelyde Liv

	DEN ENGELSK FILM	DEN UNGARSK FILM	DEN DANSKE FILM
Legeplads	En lille gårdhave med faldunderlag	En pæn, grøn forstadsgræsplæne	Vild med natur og naturmaterialer
Udeliv uden for institutionen	Ses ikke	Ses ikke	At se og blive set af det omgivende samfund er vigtigt
Fysiske rammer indendørs	Et stort grupperum	Et stort grupperum delt op i legeområder	Fleere rum
Interaktion mellem børn og voksne	Gennem læring	Gennem voksne og ting	Gennem anerkendende relationer
Mundtlig kommunikation	Dikterende	Instruerende	Dialog
Børnesyn	Hovedkroppe: det lærende barn	Porcelænsdukke: det skrøbelige barn	Mudderbørn: det legende og aktive naturlige barn
Velfærdsmodel	Nyliberal model	Østeuropæisk model	Nordisk velfærdsmodel

Hverdagslivsgøremål, børneinitieret leg og voksentilrettelagte aktiviteter – dagligdagens tre rum

En dag i en daginstitution indeholder mange forskellige slags gøremål og væren. På baggrund af de danske pædagogers udsagn kan man analytisk definere tre rum i dagligdagen:

- hverdagslivsgøremål
- børneinitieret leg
- voksentilrettelagte aktiviteter.

Hverdagslivsgøremål, voksentilrettelagte aktiviteter og leg, udtrykker pædagerne, er lige vigtige i den danske pædagogiske praksis. I deres forståelse af praksis vist i den engelske film er de tilrettelagte aktiviteter omdrejningspunktet, og hverdagslivsgøremål og leg har kun perifer betydning. I forståelsen af den ungarske film ser de hverdagslivsgøremål som det centrale, hvor den gode familie og det velopdragne barn er idealet.

Pædagerne inddrager ikke konkret disse tre rum i deres overvejelser, når de taler om deres forståelse af praksis. Det er mine analytiske kategorier til at opdele hverdagens kompleksitet og forstå den. Pædagerne pointerer betydningen af at se hverdagens praksis som en sammenhængende helhed af de tre rum. Dagen veksler mellem dem, og de kan flyde gnidningsfrit over i hinanden.

Hverdagslivsgøremål

Hverdagslivsgøremål definerer jeg som det at dække bord, spise, gå på badeværelset, sove, tage tøj af og på, rydde op samt forældres aflevering og afhentning af deres børn. Gøremålene er rutiner, der foregår hver dag, og disse er en del af hverdagslivet. Det er nødvendige gøremål gennem dagen, og som vi skal se, er det kulturelt bestemt, hvad der er den rigtige måde at udføre dem på.

Film fra andre lande viser, hvor forskelligt denne samfundsmæssiggørelse af gøremålene foregår i institutionaliserede sammenhænge. Hvordan udføres de, når de bliver overført fra hjemmet til det offentlige børnerum? Jeg har set på pædagogernes italesættelse af forskellige hverdagslivsgøremål, herunder måltidet og toiletbesøg.

Ifølge denne undersøgelse er sådanne hverdagslivsgøremål en kerneværdi i den danske pædagogiske praksis, selv om de finder sted i daginstitutionens institutionaliserede kontekst. Megen tid og plads bruges på dem. De er vigtige, bl.a. for at barnet skal blive selvhjulpent og livsdueligt. De er centrale pædagogfaglige gøremål, hvor der sker megen læring om, hvordan man klarer sig i livet.

Måltidet

Børn (og voksnes) spising er en del af hverdagslivets gøremål i enhver daginstitution, og i de tre film ser pædagogerne store kulturelle forskelle på, hvordan børn får noget at spise. De tre landes logikker afspejles heri.

Servicering og spisesituationer

– det institutionaliserede måltid i den engelske film

Måltidet i den engelske film har som de andre hverdagslivsgøremål lav prioritet i det daglige arbejde. Pædagogerne ser et institutionaliseret måltid, der er kendetegnet ved de voksnes servicering af børnene, og spisesituationer, der hurtigt skal overstås.

Et ordentligt måltid mad og gode bordmanerer

– måltidet som opdragelse til familielivet i den ungarske film

I den ungarske film ser pædagogerne, at hverdagslivsgøremål, fx måltidet, prioriteres. Måltidet foregår i små grupper ved borde dækket med rødterrede duge, og der er god tid. Der hersker ro og orden under måltidet. Formålet er, at børnene får et ordentligt måltid mad og lærer gode bordmanerer, dvs. måltidet bliver opdragelse til familielivet.

Fællesskabet og hyggen

– *det gode måltid i det offentlige børnerum i Danmark*

Pædagogerne tillægger hverdagslivsgøremål i de danske daginstitutioner stor betydning. Måltidet er i modsætning til begrebet spisesituation et ord, der bruges i familiesammenhænge. Det gode måltid i det offentlige børnerum i Danmark ser fællesskabet og hyggen som omdrejningspunkter.

Organiseringen af måltidet skaber et hjemligt præg, og det er en samlingsstund, hvor en styrkelse af fællesskabet er vigtig. Børn er med til at dække bord, øse op, række vand mv. til hinanden, tørre op og rydde af bordet hvorved deres selvhjulpenhed fremmes. Pædagogerne spiser med i modsætning til de to andre film, så pædagogen skal være deltagende. Under måltidet hygges der med snak, og samspillet mellem børn, der snakker og hjælper hinanden, styrkes. Bordskik i det offentlige børnerum giver nogle gange plads til larm og fødder på bordet, dvs. uro og uorden.

Badeværelsesscener

Pædagogerne ser forskellige måder at være på badeværelset på. I den engelske film følges en dreng på potte, og han bliver serviceret og barnliggjort. Den ungarske film viser en pige på badeværelset, der opfordres og støttes til selvhjulpenhed. I den danske film ses flere børn på badeværelset på samme tid, og det danske ideal for toiletbesøg er også at fremme selvhjulpenheden.

Kamme og creme

Hvad sker der i samfundsmæssiggørelsen af børneomsorgen, når den flyttes fra hjem til daginstitution? Hvad forbliver forældreopgaver og forældreansvar, og hvad er en pædagogopgave? Hvordan tages omsorgsopgaverne med over i et institutionaliseret rum? Ja, hvilken creme smøres der på?

Brugen af kamme og creme i den ungarske film får pædagogerne til at diskutere disse spørgsmål. Her ser de en vægtning af omsorgen og kropsplejen.

De upåagtede hverdagslivsgøremål

Hverdagslivsgøremålene blev tidligere varetaget af kvinderne i hjemmet, men er nu overført til daginstitutionernes institutionaliserede sammenhænge. Hverdagslivsgøremål er forsømte og upåagtede i den offentlige debat, den kommunale forvaltning og (delvis) i den pædagogiske faglitteratur, men ikke i det daglige pædagogiske arbejde. De upåagtede, men allestedsnærværende hverdagslivsgøremål er pædagogerne meget engagerede i, og de fylder meget i hverdagen. Pædagogen går med tre børn på toilettet, organiserer måltider, tørrer næser, skifter de helt små på puslebordet osv., og bag alle disse gøremål ligger en omfattende koreografi og faglig tænkning. I hverdagslivsgøremål agerer pædagogen fagligt, og måden, det sker på, er ikke uvæsentlig.

DISKUSSIONSSPØRGSMÅL

Hvordan taler du eller I om hverdagslivsgøremål som centrale pædagogfaglige opgaver?

I dagligdagen, i institutionens skriftlige materiale og over for forældrene?

Hvad er årsagen til, at hverdagslivsgøremål er upåagtede og mangler anerkendelse som vigtigt pædagogfagligt arbejde i offentligheden, kommunale forvaltninger og den pædagogiske faglitteratur?

Er en af forklaringerne, at det er traditionelle kvindelige gøremål i familien og derved ikke bliver så højt værdsat fagligt?

Hvilke værdier for måltidet sætter du og din institution højt? Hvordan afspejles det i organiseringen af måltidet?

Hvilke værdier for badeværelsesbesøg sætter du og din institution højt? Hvordan afspejles det i organiseringen af badeværelsesbesøg?

Bliver der gjort for lidt ud af at pudse næse i danske daginstitutioner? Og hvad med andre praktiske gøremål som at vaske hænder?

Diskuter selvhjulpenhed omkring påklædning.

Filmene måltidet, badeværelsesscener, vaske hænder, påklædning, puslebord, kamme/creme og modtage/hente, som er relateret til dette afsnit, kan findes via linket:

<http://goo.gl/b1pjte>

eller QR kode:

Voksentilrettelagte aktiviteter

Daginstitutionshverdagens tilrettelagte aktiviteter i de tre film bliver udført på meget forskellige måder og afspejler forskellige professionsforståelser og børnesyn. Pædagogisk tilrettelagte aktiviteter er initieret af de voksne, og et centralt punkt i en dansk kontekst er de voksnes styring og kontrol over indhold og mål over for børns medbestemmelse.

Aktiviteter frem for alt

– den engelske films førskolelogik

Den engelske films dominans af den ene aktivitet efter den anden med deltagelse af hele børnegruppen er baggrunden for at betegne den engelske films logik som en førskolelogik. Organiseringen af dagen foregår som i en traditionel skole. Bagved ligger en professionsforståelse, hvor den skolastiske tilgang til læring er dominerende, og hvor de voksne har bestemt formål og indhold af aktiviteterne. I denne organisationsform bliver tonen og kommunikationsformen til børnene bydende, og nogle pædagoger finder den direkte kommanderende og dikterende. Det er mere undervisning end leg. De mange aktiviteter efter hinanden virker som mange fag, der skal nås i løbet af en dag.

Konsekvenserne er afventende, passive og disciplinerede børn. Flere pædagoger er

bekymrede for disse børns fremtid, da de ikke har lært at tage initiativ, sige fra osv. Børns meninger og initiativer er betydningsløse. De voksne går ikke ind og spørger til, hvad de har på hjerte. Konsekvenserne er manglende udstråling, spontanitet og nærvær fra den voksnes side, ligesom fordybelsen mangler. Pædagogerne ser den engelske films praksis omkring tilrettelagte aktiviteter som en stærk kontrast til deres forståelser af gode aktiviteter.

Leg med trylledej som en instruerende produktorienteret proces

– aktivitet i den ungarske film

De voksentilrettelagte aktiviteter fylder lidt i den ungarske film, hvor der fokuseres på omsorgen og opdragelsen samt den tætte kontakt til børnene. Aktiviteterne er mere løst strukturerede og sker ud fra børnenes

interesser. I trylledejsaktiviteten deltager de børn, der er interesserede og nysgerrige, men den voksne instruerer. Der er megen envejskommunikation, men børnene må godt eksperimentere til en vis grænse.

Pædagogers syn på gode tilrettelagte aktiviteter

De danske pædagogers forståelse af deres professionsudøvelse i forhold til tilrettelagte aktiviteter er, at de hele tiden skal tilrettelægges, så børns initiativer og interesser får lov til at udfolde sig. Pædagogerne ser børn som medbestemmende gennem hele eller mange dele af processen. Det gælder helt fra planlægningen af, hvilke aktiviteter der vælges, hvor der kan tages udgangspunkt i børns interesser, og hvad der rører sig i børnekulturen. Børn skal være med til at hente materialer. Under selve aktiviteterne skal der lyttes til børn. Det kan medføre, at aktiviteterne ændres og rettes til. Børns medbestemmelse fremstår som et stærkt ideal.

Også under de voksenplanlagte aktiviteter skal børn tage initiativ, sige noget, have en mening, protestere osv. At få børn til det er, som en pædagog siger, hvad det meste af hendes hverdag bruges på. Det afspejler pædagogernes børnesyn, nemlig at børn kan, vil og skal noget. Og det er den orden, der opereres med i danske daginstitutioner. Børn skal være aktive, tage initiativ og turde have en mening i modsætning til de passive, initiativløse og disciplinerede børn i den engelske film. Et af formålene for de danske pædagoger er, at børn nu og i fremtiden bedre kan forholde sig til verden, ja i det hele taget bedre klare sig i livet.

Relationerne mellem børn og voksne samt mellem børnene er vigtig og er også i fokus i aktiviteterne. Pædagoger skal være nærværende og spørge ind til børnenes initiativer. De skal turde involvere sig følelsesmæssigt i børnene. Under aktiviteterne skal der også være rum til fordybelse og nærvær, og der skal herske en atmosfære

af liv, snak og 'bevægelse' under en aktivitet. Både børn og voksne skal være engagerede.

Pædagogerne skal deltage på ægte vis i aktiviteterne, fx også tage forklæde på og male – og blive malet på. Dette er med til at skabe nærvær og tage børns udtryk alvorligt. En pædagog skal også inspirere og være rollemodel. I både den engelske og ungarske film deltager de voksne fx ikke i svampemalingen og trylledejsaktiviteten.

DISKUSSIONSPØRGSMÅL

Hvad er gode tilrettelagte aktiviteter for dig?
Hvor i processen har børn medbestemmelse?
Hvordan deltager de voksne i de tilrettelagte aktiviteter?

Filmede svampemaling, trylledej, maling og aktiviteter, som er relateret til dette afsnit, kan findes via linket <http://goo.gl/b1pjte> eller QR koden

Hovedkroppen, flinkekroppen og den frie, naturlige barnekrop

– den respektable barnekrop

Pædagogerne talte meget om de store forskelle i børns og voksnes kroppe i de tre film. De tre forskellige institutionslogikker opererer med forskellige kropsordener. Gennem den daglige praksis opstår der forskellige ordener for, hvad den gode eller respektable krop er. Kroppen er ikke natur, men levet kultur og måder at være i daginstitutionshverdagen på. Pædagogerne ser forskellige kulturelle konstruktioner af såvel barne- som voksenkroppe og ser kontraster i den eksisterende kropslighedsorden. De italesætter, hvad der er den gode kropslige orden hos børn og voksne i en dansk daginstitution.

Hovedkroppen med den disciplinerede barnekrop

– den engelske film

Den barnekropslighed, pædagogerne ser i den engelske film, reagerer de helt fysisk på. Det er hovedkroppen, der hersker her som den respektable krop. De oplever en meget disciplineret barnekrop, hvor de kropslige aktiviteter reduceres mest muligt. Børn er ikke i bevægelse med løben og hoppen, for børnene skal styre deres kroppe. Den engelske film udtrykker en førskolelogik, hvor der hersker traditionel læring via voksenstyring, og hvor hele børnegruppen er samlet. I den undervisningsorienterede pædagogik ser de danske pædagoger, at der er bevægelse på skemaet. Kroppens bevægelse finder sted under

vokseninstruktion og på fastlagte tidspunkter. Børn står og går på række hen til gymnastiksalen, hvor der laves instruerende bevægelseslege (faldskærmen), og børnene tonser ikke rundt i salen.

Barnets hoved står i centrum. Men hovedkroppen er også disciplineret. Børn har ikke nogen fri vilje, og input fra børn tillægges ingen betydning

Udelivet i den engelske film foregår ud fra den danske selvforståelse i en trang, snæver gårdhave med faldunderlag, så heller ikke her kan børnekroppen sættes fri, men kræver kropslig disciplinering.

Flinkekroppen med den rolige, afrettede barnekrop

– den ungarske film

I den ungarske omsorgslogik er det den stille, forsigtige og afrettede barnekrop, der er den kropslige orden. Børnenes kroppe har jeg karakteriseret som flinkekroppen. Begrebet flink henviser her til den måde, børn og voksne tidligere, fx i 1950'ernes Danmark, ideelt set skulle opføre sig på. Og det er dette opdragelsesparadigme, pædagogerne ser ud til at henvise til, når de omtaler de ungarske børns kroppe som stille og rolige samt meget afrettede. Den pæne opførelse og den afventende krop er i højsædet.

Den frie naturlige barnekrop

– den danske selvforståelse

I den danske selvforståelse er børn krop, og den frie, naturlige barnekrop er i bevægelse og aktiv. Børns måder at bevæge sig på, herunder de mere ekspressive fysiske udfoldelser, skal være en del af dagligdagen. God praksis er, at børnenes frie, naturlige kroppe skal have plads til at udfolde sig, og særligt udenfor kan dette naturlige, frie barn dyrkes. Udelivet er det bedste sted, hvor kroppen kan få frit løb. Her kan de tonse af sted, råbe højt til himlen og grave et uendeligt dybt hul. Her er der en masse ekspressivitet.

Marginaliserede kroppe

Institutionsordenen fastlægger en respektabel børnekropskultur, og de børn (og voksne for den sags skyld), der ikke kan leve op til den herskende orden, kan blive marginaliseret. I de tre film er der forskellige måder at være respektabel krop på, og hver orden sætter hver sin differentieringsmekanisme. I den ungarske film er det den vilde (dreng)krop, som pædagogerne ikke ser på filmen – ja, én mener endda, at de må være hjemme den dag, da det for hende er en selvfølge, at der findes disse kropsligheder i enhver daginstitution. Tumultkroppen udskilles, og flinkekroppen er i højsædet.

I pædagogernes kropslige orden ville børn udeluk-

kende med hovedkroppe og flinkekroppe sandsynligvis blive marginaliseret. Disse kropslige ordener står i kontrast til den frie, naturlige barnekrop, som er deres kropsideal.

Den pæne og ordentlige krop over for den beskidte og uordentlige krop

En pædagog omtaler på et tidspunkt dansk praksis som lidt mere uordentlig, umiddelbart kaotisk og lidt rodet, og hun giver et eksempel fra den danske film med drengen med de beskidte negle og mener, at rene negle ikke prioriteres særlig højt. Dette ses i modsætning til den ungarske films fokus på orden og pænhed. Her gås der meget op i, hvordan børnene ser ud. Et eksempel er pigen, der får taget et hårspænde af, før hun skal sove, fordi håret ikke skal være uglet, når hun står op. Pigen stiller også selv sirligt sine hjemmesko under sengen, inden hun lægger sig. Den pæne og ordentlige pige er ikke et nuværende ideal i Danmark, ser det ud til. Barnekroppen må gerne være beskidt og i uorden. Håret behøver ikke at sidde pænt, og skoene sættes ikke sirligt på plads.

Voksenkroppe og stemning

Børns kropslighed hænger tæt sammen med de voksnes kropslighed. Pædagogerne ser forskellige konstruktioner af voksenkroppen og den gode kropsorden i de tre film. I denne orden opsættes nogle idealer for den voksnes kropslighed og måde at være krop på. Idealerne fortæller os noget om forståelsen af professionsudøvelsen og professionsopgaven, fx hvordan et barn skal opføre sig.

”Der er ikke de samme følelser med i det her” og ”de udførte deres arbejde”

– om voksenkroppe og stemning i den engelske film

I den engelske films førskolelogik udfører de engelske voksne deres arbejde. De er meget lidt personlige, og arbejdet bliver gjort uden følelser. Hovedkroppen er også på spil i kropsordenen for de voksne i filmen. De deltager ikke i aktiviteterne med deres kroppe, kun med hovedkroppen. De rolige og disciplinerede børnekroppe samt den alvorlige og koncentrerede, men også uengagerede og uinteresserede voksne giver for de danske pædagoger en kedelig og meget rolig stemning; ja, for nogle hersker der en kold stemning.

Den pæne, omsorgsfulde mormortype eller barneplejersken

– om voksenkroppe og stemning i den ungarske film

Det positive for de danske pædagoger i den ungarske film er den store omsorg og tryghed og den form for kropslighed, der ligger i dette. De voksne viser følelser. Pædagogerne ser børn, der er glade, og børn, der delvis tager initiativ.

I diskussionerne af den ungarske film var der en vis uenighed blandt pædagogerne, særligt omkring den ene voksne og hendes kropslighed. Om den voksne krop i den ungarske film kan man bruge det samme ord, som jeg brugte til at karakterisere barnekroppen, nemlig flinkekroppen.

Der er en forbavsende stor sproglig ensartethed i de metaforer, pædagogerne bruger til at karakterisere de ungarske voksne: mormor, legetante, den store mama, moragtig, dameagtig og frøkenagtig. Associationerne hænger sammen med deres opfattelser af, at den måde, arbejdet praktiseres på, virker meget gammeldags. Pædagogernes sprogbrug om og omtale af de ungarske voksne som frøken- og mormoragtige leder tanker hen mod en særlig type

krop. For en frøken og en (gammeldags) mormor er der ingen kropslig tumult.

Og omtalen af den ene ungarske voksne som for meget mor – den store mama. Her bliver børnene næsten kvalt i for meget omsorg. Omsorgen og plejen bliver for dominerende. Pædagogerne får også associationer i retning af plejefprofessionen, særligt til sygeplejerskeprofessionen. Betegnelserne bliver brugt i negativ forstand – som gammeldags sygepleje med den skrøbelige patient, hvor arbejdet udføres klinisk. Børnene behandles som porcelænsdukker.

Den kropslige orden for børn og voksne støtter en bestemt stemning, lyd og tempo i den ungarske institution, hvor det hele er pænt og ordentligt, stille og roligt.

Den kropsligt deltagende og udtryksfulde pædagog, der skaber energier i rummene og en stemning af lethed og glæde *– om voksenkroppe og stemning i den danske selvforståelse*

Pædagoger skal være udtryksfulde og ikke neutrale, sure eller alt for stille. De skal være engagerede og interesserede og vise det med hele deres krop. Pædagoger skal skabe energier i rummene og en stemning af lethed og glæde. Der skal være plads til vildskab, tumult og høje lyde.

I de danske pædagogers selvforståelse er det en central værdi at være en deltagende pædagog med hele kroppen, ikke kun med hovedkroppen og endelig ikke med en flinkekrop. Pædagogen skal fx ligge på broen og se på vand; ligge på gulvet, så børn kan tumle oven på hende; deltage i maling, så de bliver beskidte; løbe,

fjolle, skabe tumult mv. – og det ser de for lidt af i den danske film.

Kropslighed og normer for kropslighed har på det individuelle plan forskellige subjektive udtryk, og det kommenteres også i forhold til de voksne i de tre film. Voksnes personligheder er forskellige, og de har forskellige livshistoriske erfaringer omkring, hvordan det er passende at bruge sin krop.

Pædagogerne er som sagt imod flinkekroppe og pæne piger. Pædagoger skal bevæge sig ud over det pæne, renlige, ordentlige og afrettede. Hvad kan grunden være til denne stærke afstandtagen? Det kan ses som et opgør med den traditionelle kvindes rolle med dens pænhed, retten sig ind, venlighed osv. Overomsorg er forbundet med kvinder.

De tre r'er – ro, renlighed og regelmæssighed – er et forladt og forhadet omsorgs- og plejesyn for de mindste småbørn i Danmark. Hos pædagogerne hersker en anden professionsforståelse. Deres afstandtagen fra de tre r'er er vævet sammen med deres børnesyn. Den megen pusenussen betyder en barnliggørelse af barnet. Men barnet er i deres øjne ikke et skrøbeligt barn, men et robust barn, der har en vilje, tager initiativ, er fræk osv. En pædagog taler om, at det "netop ikke er pædagogik", de udøver i den ungarske film, pga. omsorgs- og plejetilgangen. De

savner den moderne danske pædagogers børnesyn og anderledes tilgang til små børn, hvor udfordringer og fx mere kropslighed fra børn og voksnes side er en del af forståelsen af arbejdet.

Regelmæssigheden i den ungarske film og de mange styrede aktiviteter i den engelske bevirker, at der ikke sker noget uforudsigeligt og spontant. Her hersker ro og orden, særligt i den ungarske film. Pædagogerne vil gerne have noget uorden og kaos. En daginstitution skal emme af liv og glæde samt af børns lyde.

DISKUSSIONSSPØRGSMÅL

Hvilken institutionskropsorden for børn og for voksne hersker bevidst og ubevidst i din institution?

Hvordan er din personlige kropslighed?

Hvordan bruger du din krop i hverdagen?

Hvilken kropsorden for børn er dit ideal?

Kropslighed og normer for kropslighed har på det individuelle plan forskellige subjektive udtryk. Diskuter forskellige kropsligheder i din institution.

Hvilken kropsorden for voksne er dit ideal?

Hvilke børne- og voksenkroppe marginaliseres i jeres institution?

Diskuter den pæne og ordentlige krop kontra den beskidte og uordentlige krop.

Hvad går du eller I op i?

Giv nogle eksempler på, hvornår du oplever, at der er en god stemning i din institution.

Hvad er for dig den rette stemning i en daginstitution?

Filmene børne- og voksenkroppe, som er relateret til dette afsnit, kan findes via linket <http://goo.gl/b1pjte> eller QR koden

Udeliv

Udelivet på legepladsen og i verden uden for institutionen er en central del af dansk praksis. Megen pædagogisk energi er bundet i udelivet, der udgør en fast bestanddel af hverdagen både som mere rutinemæssige hverdagsbegivenheder og i temaer og projekter i løbet af året. Den høje prioritering af udeliv ser pædagogerne ikke i de to andre film.

En lille gårdhave med faldunderlag

– udeliv i den engelske film

Dagsordenen for udelivet i den engelske film er en meget lille gårdhave med faldunderlag og uden naturmaterialer, hvor aktiviteterne ifølge de danske pædagoger lige så godt kan ske indenfor. Også i uderummet sætter voksenstyringen sig igennem.

En smuk, grøn forstadsgræsplæne

– udeliv i den ungarske film

Udeliv prioriteres i den ungarske film, men i en anden forståelse end den danske. Udformningen af legepladsen som en stor, smuk og grøn forstadsgræsplæne lægger op til stille og rolige aktiviteter, der understøttes af pædagogerne. Kvindeuniverset i den ungarske film præger den måde, udelivet foregår på.

En god legeplads og et godt udeliv for mudderbørn

– den danske selvforståelse

I den danske daginstitutionspraksis har udelivet en meget høj prioritet. Udelivet bliver for pædagogerne et særligt pædagogisk rum, der giver nogle helt andre muligheder end indenfor. Ja, det pædagogiske rum opfattes nærmest som et uendeligt rum af muligheder. Udtryk som at råbe højt til himlen og grave et uendeligt dybt hul i jorden kan tolkes som udtryk for, at her får børn uendelige muligheder kun begrænset af fantasien. Udelivet både på legepladsen og i naturområder uden for institutionen er rum uden de snærende bånd, som indelivets rammer ofte tilbyder børn.

Børn og voksne tilbringer megen tid på legepladsen. Pædagoger fastlægger rammerne for udelivet på legepladsen, og den gode legeplads skal emme af natur. Legepladsen indrettes, så den giver børn fysiske udfordringer, gemmesteder og muligheder for vilde lege. For øvrigt taler pædagogerne om, at de voksne også kan opføre sig lidt vildt her. Udenfor er der ro til fordybelse, få konflikter

og sanseoplevelser, og den frie barnekrop kan tonse eller spunse derudad. Udelivet er mindre reguleret, styret og tidsafmålt.

Det frie, naturlige barn dyrkes udenfor, og barnet gror i naturen i haven, men det er en bestemt form for have, de danske dagin-

stitutioner dyrker her i det nye årtusinde. Det er ikke den pæne villahave, men en vild og uordentlig legeplads med natur og naturmaterialer, hvor der er plads til mudderbørn.

Udelivet uden for institutionen er lige så vigtigt som legepladslivet. Mange ture ud af huset går til naturområder i lokalmiljøet, men også til bylivet på bibliotek, museum mv. Det er en kerneværdi, at institutionen ikke bliver en ghetto uden kontakt til det omgivende samfund. Børn skal ud at se og mærke en større del af verden, og det er lige så vigtigt, at børn ses og mærkes af det omgivende samfund. Daginstitutionen som et offentligt børnerum opfattes således som et sted, der ikke skal være isoleret fra resten af verden. Børn skal også deltage i de mange offentlige rum uden for institutionen. Her udtrykkes det også, at det lukkede klasseværelse ikke er et pejlemærke.

Ture ud af huset med en gruppe børn er en daglig foreteelse, og det vises også i den danske film, men ikke i de to andre film. Jeg har erfaret, at mange daginstitutioner rundt om i verden meget sjældent kommer uden for institutionen.

DISKUSSIONSSPØRGSMÅL

Hvordan ser en god legeplads ud?

Hvilke faglige argumenter er der for udelivet?

Hvad er pædagogens rolle på legepladsen?

Hvorfor er det vigtigt at tilbringe tid uden for institutionen, fx i naturområder, byliv mv.?

Hvorfor er det vigtigt, at børn ses og mærkes af det omgivende samfund?

Filmene legeplads og udeliv, som er relateret til dette afsnit, kan findes via linket <http://goo.gl/b1pjte> eller QR koden

Børn på tværs af alder

Dette afsnit bygger på en enkelt scene i den danske film, hvor Andreas på 11 mdr. på gangen møder en gruppe børnehavebørn. Danske daginstitutioner har som et særkende i forhold til de fleste andre lande børn blandet på tværs af alder. De aldersintegrerede daginstitutioner er den mest udbredte institutionstype i Danmark i dag, og den danske film er også optaget i en sådan institution. Aldersintegrationen betyder muligheder for, at børn skaber relationer på tværs af alder, fx dette møde på gangen.

”Det er en lille herre, der udforsker verden helt på egen hånd”

En underviser giver følgende spontane kommentar til scenen under selve fremvisningen af filmen: ”Det er en lille herre, der udforsker verden helt på egen hånd.”

Gennem sætningen udtrykker hun sit børnesyn. Hun bruger udtrykket ’en lille herre’ om Andreas, og sprogligt udtrykker ordene, at hun ser barnet have værdighed, status og selvstændighed. Udtrykket bruges også om en person, man har respekt for. En herre er også en person, der har magt over situationen. Hun siger ligeledes, at han udforsker. Han opfattes af hende som en udforsker, en globetrotter, der vil opleve verden. At hun bruger ordet verden kan udtrykke, at hun sætter sig i Andreas’ sted, og at det ud fra hans perspektiv må være en tur ud i den store verden. Og med udtrykket ’udforsker verden

helt på egen hånd’ fortæller hun, at barnet selv har taget initiativ til handlingen, og at han gør det selv uden andres hjælp. Han er derved en rigtig herre, der har magt over situationen og er i gang med et så stort projekt som at udforske verden.

Forståelsen kan ses i sammenhæng med et syn på børn som kompetente individer, der selv er aktører i deres liv og fra fødslen af er med til at forme sig selv og omverdenen. Selv helt små børn ses som robuste individer, der er i stand til selv at udforske verden samt knytte relationer til både store og små. Børns venskaber har i mange år været debatteret og er et mål for børns ophold i daginstitutioner. Hvis børn spørges om, hvad der for dem er det vigtigste i institutionen, nævner de som det første deres venner.

Pædagogens indgriben

Flertallet af informanterne er meget positive over for Andreas-scenen. En akademiker og en pædagog er derimod kritiske og finder, at pædagogen griber for meget ind. En forældreinformant kommer spontant med det modsatte synspunkt: at det er synd for drengen (de andre børns adfærd over for ham). Sidstnævnte kan udtrykke en opfattelse af barnet som skrøbeligt og sårbart, og det har

brug for mere beskyttelse fra pædagogens side. Denne opfattelse kan knyttes til en moderrolle (det bliver sagt af en mor). Den (mandlige) akademiker derimod udtrykker det modsatte synspunkt. Her fremlægges den forståelse, at børn i større udstrækning selv er i stand til at regulere deres samvær og derved ikke har brug for pædagogens hurtige indgriben. Børn anses for mere robuste og selvregulerende.

Flertallet af pædagogerne og underviserne er som sagt meget positive over for Andreas-scenen: Den lille dreng er på vej ud for selvstændigt at udforske verden, og pædagogen lader ham gøre det, men griber senere ind i samværet mellem børnene. De danske pædagoger diskuterer gennemgående ikke, om Andreas skal beskyttes, men om hvor meget, og ikke, om han skal udfordres, men om hvor meget i forhold til sin alder, udvikling og modenhed. Grupperne diskuterer pædagogens indgriben og hendes vejledning over for børnehavebørnene i sociale spilleregler samt hendes tilbagetrukne og iagttagende rolle – alt sammen forhold, der fremdrages som centrale i den danske pædagogiske praksis.

DISKUSSIONSSPØRGSMÅL

Hvilke fordele er der for store og små børn ved aldersintegrerede institutioner?

Hvilke ulemper?

Diskuter søskende i daginstitutionen.

Hvilke fordele er der for forældre ved aldersintegrerede institutioner?

Diskuter pædagogens indgriben i filmscenen.

Filmen *Børn på tværs af alder*, som er relateret til dette afsnit, kan findes via linket <http://goo.gl/b1pjte> eller QR koden

Afslutning

Hovedkroppen. Porcelænsdukken. Mudderbarnet. Sådan kan essensen af tre forskellige syn på børn lyde, når pædagoger ser filmoptagelser af dagligdagen i en daginstitution i England, Ungarn og Danmark. I den engelske films praksis er barnet snarere hoved end krop, mens den ungarske films praksis er præget af et syn på barnet som det skrøbelige barn. Som kontrast hertil står idealet om det danske daginstitutionsbarn som en aktiv medskaber, der gerne må blive beskidt. Mudderbarnet har jeg døbt dette ideal om det frie, aktive og naturlige barn, der bedst kan udfolde sig udenfor.

Ved at se optagelser af en eksotisk udenlandsk praksis gennem det æstetiske filmmedie taler pædagogerne om deres kerneværdier og forståelser af god praksis.

Et af forskningsprojektets resultater er, at fagbegreber som hverdagslivsgøremål, de respektable børne- og voksenkroppe samt stemning alt for sjældent italesættes i den pædagogiske faglitteratur set i forhold til den store betydning, de tillægges af pædagoger i den pædagogiske praksis.

Pædagogerne taler meget om hverdagslivsgøremål som en central pædagogfaglighed. Over for dette står den engelske films praksis, hvor hverdagslivsgøremål ikke har en central betydning, men foregår imellem de voksenstyrede aktiviteter. I en førskolelogik tillægges hverdagslivsgøremål ikke den store betydning. Ved at se filmoptagelser af udenlandsk praksis italesættes hverdagslivsgøremål og den megen plads og tid, der bruges på dem i danske

daginstitutioner, hvordan de skal foregå, og hvordan de flydende bliver integreret i hverdagen.

Voksens tilrettelagte aktiviteter er også vigtige for pædagogerne, men de skal tage udgangspunkt i børnenes initiativer og interesser, og processen tillægges stor betydning.

Et tema er den gode og respektable børne- og voksenkrop i en dansk daginstitution. Dette bliver italesat, fordi pædagogerne ser store kulturelle forskelle i børns og voksnes kropslige ordener i de tre film. Pædagogerne reagerer stærkt på den engelske film med den disciplinerede børnekrop uden vilje og den ungarske films flinke krop for børnenes

vedkommende og den mormoragtige voksenkrop. Som kontrast fremhæver de en naturlig barnekrop i bevægelse, der er aktiv, og også aktiv 'med hovedet'. Altså børn, der vil noget, kan noget og gør noget sammen med andre. Pædagogerne selv skal være kropsligt deltagende og udtryksfulde. De skal skabe energier i rummene og en stemning af glæde og lethed. Og der må gerne være tumult og børnelyde.

Det er alment kendt, at de danske daginstitutioner sammenlignet med institutioner syd for grænsen prioriterer udelivet højt. Det ses også i dette projekt. Den engelske films lille legeplads med faldunderlag og uden naturmaterialer og den pæne, grønne græsplæne i den ungarske film er langt fra pædagogernes idealer om en stor, uordentlig og vild legeplads. Og danske børn oplever ikke kun udelivet som at være på legepladsen, men de kommer også ud og oplever verden uden for institutionen.

Aldersintegrerede daginstitutioner med børn i både vuggestue- og børnehavealderen er et særkende. Her mødes børn på tværs af alder og får mulighed for at stifte bekendtskab med børn, der er yngre og ældre end dem selv. Det ser pædagogerne store fordele i, også ud fra et forældreperspektiv.

De tre film afspejler forskellige politiske tilgange til daginstitutionsområdet. Den nyliberale velfærdsmodel hersker i England og er bygget op omkring et privat børneoplysningsmarked. En østeuropæisk velfærdsmodel hersker i

Ungarn, hvor der er et todelt daginstitutionssystem: et for børn under tre år og et for børn over tre år. Pladser til børn under tre år er sjældne, og tre års barselsorlov understøtter de klassiske familieværdier, hvor barnet helst skal være hjemme hos mor i de første barndomsår. Den tredje velfærdsmodel er den nordiske, som Danmark tilhører med dets sammenhængende daginstitutionssystem for hele 0-6-årsområdet med stor offentlig involvering.

De tre velfærdsmodeller afspejler forskellige tilgange til daginstitutionernes samfundsmæssige opgave og dermed professionsforståelser af, hvad det pædagogiske arbejde går ud på. Det er nogle af de forståelser, pædagogerne taler frem gennem deres diskussioner af de tre film.

Hovedkroppe, porcelænsdukker og mudderbørn

En diskussion af pædagogers forståelse
af dansk daginstitutionspraksis

Af Jytte Juul Jensen
VIA, Pædagoguddannelsen Aarhus

Undersøgelsen og udgivelsen er finansieret af
BUPL's forskningsmidler.

B U P L

Kontaktperson i BUPL er:
Konsulent Peter Engelbrekt Petersen, ppn@bupl.dk
bupl.dk/forskning

December 2014
ISBN: 978-87-7738-225-3

Grafisk design: Jeanne Olsen
Foto: Jens Hasse, Colourbox og iStockphoto
Tryk: Stenby Tryk A/S